

Våra grödor

Kärvt men bra. Leif Jönsson, Marietorp på Österlen, i sin mustiga tvåårsvall Lidaglo. Den torra, steniga men varma odlingslokalen är som gjord för hundäxing.

Hundäxing

– liten men naggande god, speciellt på torra marker

Text & foto: Hans Jonsson,
Svensk Frötidning

Svensk Frötidnings faktakåserande artikelserie ”Våra Grödor” slutspurtar med att lämna över stafettpippen till hundäxing. Litet men naggande gott känns detta fröodlingsgräs som ett uppfriskande undantag från globalisering och storskalighet. Arealen har under många år legat stabilt kring 100 hektar men trots sin litenhet fortgår den inhemska svenska förädlingen och Svalöf Weibull lanserar en ny sort i år.

Torktålig men känslig för vårfrost

Det som gör hundäxingen så speciell är dess torktålighet. Till exempel ingår den i vallblandningar speciellt komponenterade för Gotland, ett av de torraste områdena i Sverige. En annan egenhet som fröodlingsgröda är dess stora känslighet för vårfrost. Denna gamla och säkra odlarefarenhet har gjort att odlingen till nästan hundra procent är lokaliserad i Skåne.

Kombinationen skånsk erfaren fröodlare med hundäxing på lite torra och kärva marker hittar vi mellan Ystad och Simrishamn. På Marietorp driver Leif Jönsson 130 hektar med fröodling som viktigt inslag. Rödsvingel och rödklöver odlas sedan tidigare och nu har han provat hundäxing i fyra år.

– Jag vill prova mig fram vad som går

bäst på mina jordar och fördelen med hundäxing är att den inte är så krävande, berättar Leif Jönsson.

Stängläggningen är viktig

Fleråriga grödor är en stor fördel på hans rejält stenbundna marker. Varje år utan plöjning sparar mycket arbete med stensplockning. Odlingen är inte speciellt svår tycker Leif Jönsson, men ett inslag kan vara kritiskt:

– Det värsta som kan hända är att det kommer en regnig period när vi stränglagt hundäxingen, och att nytillväxten växer igenom strängen.

Denna subtila tajming har fungerat bra hitintills. Att stränglägga är tyvärr nödvändigt eftersom hundäxing är mycket drösningsbenägen. Bedömningen sker genom att slå vippan i handen och när fröna lossnar då ska huggaren fram.

– Men det gäller att ha is i magen och inte hugga för tidigt, betonar Leif Jönsson.

Putsning och bortförel av återväxten på hösten är ett annat mycket viktigt odlingsmoment. Hundäxing är aggressivt till växtsättet och måste skötas därefter. Det är inte bara återväxten som är riklig, halmmängden vid skörd kan uppgå till 5-6 ton per hektar. Handel med gräsfröhalv är idag inte lika

omfattande som tidigare då den kunde ge en rejäl merintäkt. Men den går utmärkt att elda och kan återigen medföra ett rejält mervärde som energikälla.

Hundkräk och tuppfoot

Att saker och ting heter som de gör brukar man inte reflektera över. Men i fallet hundäxing finns det intressanta förklaringar till både det svenska och engelska namnet. Enligt Nyman (1868), kommer det svenska namnet av att ”hundarne, då de vilja kräkas, tugga i synnerhet detta gräs, hvars sträva blad lätt åstadkommer önskad verkan”. På engelska benämns gräset ”Cooksfoot” (tuppfoot) och anledningen till det går nog inte att missa av bilden nedan!

Fotnot: Under två år och fjorton nummer av Svensk Frötidning, har du kunnat följa en unik presentation av Frö- & Oljeväxtodlarnas grödor. Vi har kåserande nosat lite på grödan och gett några av alla våra entusiastiska lantbrukare chansen att visa upp sitt fält och berätta om odlingen. Tonvikten har lagts vid att förmedla de största fördelarna och riskerna. Du som snabbt och enkelt vill skapa dig en bild av en viss gröda: läs om den i ”Våra Grödor”. Har du inte tidningen, gå in på hemsidan, www.svenskraps.se/frotidning, där samtliga artiklar ligger. Läs, reflektera, lär dig och odla!

Fakta hundäxing

Latinskt namn: *Dactylis glomerata*. Glomerata betyder rulla ihop och syftar på de gytttrade småaxen. Enligt Nyman (1868), kommer det svenska namnet av att ”hundarne, då de vilja kräkas, tugga i synnerhet detta gräs, hvars sträva blad lätt åstadkommer önskad verkan”.

Odlingen omfattar i genomsnitt 110 hektar per år och är tillsammans med alsikeklöver de klart minsta traditionella frögrödorna i Sverige. Genomsnittsavkastningen är cirka 550 kilo per hektar.

Tuppfoot. Hundäxingvippan är sammansatt av tätt gytttrade småax med de två nedersta vippgrenarna betydligt längre än de övriga: slående likt en stiliserad tuppfoot.